

Umsiður er endurreis-
ingarnevnd landsstýris-
ins liðug við sína stóru
frágreiðing um, hvussu
Føroyar skulu endur-
reisast. Uttast vinstru-
megin: Óli Samrø, skriv-
ari, Rolf Guttesen, for-
maður, Eyðun á Rógvi
og Martin Gaard

Endurreisingarnevnd landsstýrisins í niðurstøðu síni:

Fá lond upplivað slíka fólkaflyting í friðartíð

– Tað, sum longu er farið fram, kemur at fáa munandi fylgjur, og heldur flytingin fram við somu øði, so er ilt at hugsa sær, hvussu føroyska samfelagið fer at klára framtíðina, siga Rolf Guttesen, Eyðun á Rógvi og Martin Gaard, ið hava mannað endurreisingarnevnd landsstýrisins, ið nú er komin við stóru frágreiðing síni. Tíðindablaðið Sosialurin prentar í dag samandrættin, nevndin hevur gjørt

Fólkaflytingin, sum er farin fram í Føroyum hesi seinastu árin, er ein álvarslig hótan ímóti grundarlagnum hjá Føroyum sum samfelag.

Fá lond, um yvirhøvur nakað, hava upplivað slíka fólkaflyting í friðartíðum. Flytingin ávirkar bæði aldursmansamansetingina og búsetingarmynstur. Tað, sum longu er farið fram, kemur at fáa munandi fylgjur, og heldur flytingin fram við somu øði, so er ilt at hugsa sær, hvussu føroyska samfelagið fer at klára framtíðina.

Selektiviteturin í flytingini, sum fer við teimum ungu og vinnuføru, broytir samansetingina av fólkinum viðvíkjandi aldri og kyni. Teir vinnuføru aldursbólkar minka, meðan talið av fólki í pensiónistaldri koma at gerast fleiri. Búrðartalið kemur at minka og

deybatalið at vaksa. Møguleiki er fyri, at deybatalið verður størri enn búrðartal- ið um heilt fá ár, og verður tann náttúrligi vøksturin sostatt negativur.

Búskaparlaga støðan í landinum, sum vit meta hana at verða í komandi árum, ger, at flytingin helst fer at halda fram, hóast eingin kann siga við vissu, hvussu stór fráflyingin verður.

Vísir á fylgjurnar av flytingini

Nevndin hevur sæð tað sum eina uppgávu at vísa á fylgjurnar av flytingini og at koma við uppskotum, sum kunnu skapa fortreytir í landinum, sum langtíðig skulu minka um hesa flyting.

Nevndin metir, at einasta, ið stóðgar burturflytingini er um arbeiðsloysið minkar,

og skapt verða arbeiðspláss. Somuleiðis má livistøðið í Føroyum kunna sammetast við tað, sum er í grannalöndunum, serliga í Danmark.

Føroyski búskapurin hevur í dag stórar trupulleikar. Niðurgongdin seinastu árin hevur verið ógvuslig, og uttanlandsskuldin er stór. Serliga tann almenna skuldin er vaksin nógvs orsakað av teimum stóru lánunum frá danska statinum til bjarging av bankunum og til gjald av veðhaldum fyri privat virki.

Vinnulívið hart rakt

Vinnulívið er eintátt og viðkvæmt og varð tí hart rakt, tá bæði fiskanøgð og -prísir minkaðu. Ikki er útlit til, at kvotur og fiskanøgðir úr føroyskum sjógvum verða størri komandi árin. Skal útflutningsvirðið økja, er

neyðugt, at fiskivinna og fiskiðnaður laga teirra virki, soleiðis at sum mest fæst burturúr.

Gjaldsjavnaframskrivingar hjá nevndini vísa, at tann privata skuldin fer at minka skjótt og broytast til ein ágóða. Hetta ger, at samlaða uttanlandsskuldin fer at minka. Ílt er at siga, hvussu stór henda minking verður, einamest tí at torført er at meta um gongdina á ikki-skrásettu postunum á gjaldsjavnanum. Samlaða uttanlandsskuldin, ið var 7,8 mia. kr. í 1992, kemurtó við verandi gongd helst at liggja millum 2,2 og 5 mia. kr. í 1998.

Landskassaroknskapurin hevur víst hall tey seinastu árin. Sambært okkara framskrivingum verður framvegis hall komandi árin, verður gongdin ikki broytt, soleiðis at landskassin fær hægri inntøkur, lægri út-

reiðslur ella bæði tvey.

Vaksandi skuld

So leingi hall er á landskassaroknskapinum, fer skuldin at vaksa. Bráðneyðugt er at venda skeivu gongdini, bæði tí at tað helst verður trupult og kostnaðarmikið hjá landskassanum og at figgia eitt stóðugt undirskott uttan statsveðhald, og tí at tað kann gerast trupult at basa uttanlandsskuldini seinni, tá nýtslan vindur uppá seg aftur. Harafturat kemur, at høga skuldin ger landskassan sera viðkvæman við broytingum í rentustøðinum.

Nevndin er komin til ta niðurstøðu, at neyðugt er við eini meira haldgóðari loysn á trupulleikunum hjá landskassanum. Hetta gerst ikki við øktari lántøku eina. Víst verður á, at ein samlað loysn kundi bygt á eina kombinatión av øktum inn-

tøkum av rentuskatti, sparingum og kreppustøði úr Danmark.

Kommunurnar líla fyr

Tann búskaparlaga støðan hjá kommununum er út av lagi!

Kommunurnar hava sum heild eina skuld, sum svarar til meira enn trýggjar skattalíkingar. Um eingin umfigging fer fram, skulu kommunurnar árliga gjalda meira enn 50% av skattainntøkunum í lánsgjöldum. Hesum kann eingin kommununa liva við í longdini.

Tí verður arbeitt við eini umfigging við tí endamáli at lækka rentustigið og at leingja um avdráttartíðina.

Ein umfigging av landskassa- og ríkisveðhaldi hevði eftir okkara hugsan givið kommununum tey lagaligastu vilkorini.

Eisini verður neyðugt í framtíðini við betri stýring og eftirliti við kommununum og eini kommunalari útjavningarskipan, eins og neyðugt verður við færri kommunum.

Skattatréstið holmsmet

Við teimum skattahækkunum, sum vórðu samtyktar í 1993, fíroknar fíggaragnaravgjald, sum bert er galdandi í 1993-94, so vísa